

WPROWADZENIE

Przekazujemy na Państwa ręce kolejny numer *Neofilologa* (47/1), który jest jednocześnie drugim z kolei tomem tematycznym stanowiącym pokłosie Dorocznej Konferencji Naukowej Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego pt. „Wielojęzyczność i międzykulturowość w glottodydaktyce”, zorganizowanej w dniach 7-9 września 2015 w Warszawie, której współorganizatorami i gospodarzami były w tym roku Instytut Germanistyki oraz Instytut Romanistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Ponownie zatem na łamach Czasopisma PTN przedmiotem rozważań wybitnych polskich specjalistów reprezentujących różne neofilologie będą zagadnienia wielojęzyczności i międzykulturowości, tym razem jednak uchwycone w zupełnie innym niż dotychczas wymiarze – interdyscyplinarnym. Przedkładamy je Państwu w ośmiu autonomicznych artykułach, zwracając przy tym uwagę nie tylko na ich niebywale interesującą treść, lecz również na tematycznie sprofilowany i wyjątkowo bogaty wykaz bibliograficzny, którego dostarczają ich autorzy, a który może okazać się wielce użyteczny tak na drodze dalszych teoretycznych poszukiwań, jak i w praktyce dnia codziennego, zwłaszcza nauczytelom języków obcych – w szerokim tego zawodu rozumieniu.

Tom otwiera artykuł Haliny Widły pt. „Zmierzch bilingwizmu i jego skutki”, stanowiący z jednej strony skrupulatną diagnozę głównie europejskiej, w tym polskiej, polityki kształcenia obcojęzycznego, z drugiej – wnikliwą analizę postaw Europejczyków względem języków obcych oraz współczesnych możliwości i motywów ich uczenia się. Omawiając kwestię gasnącego bilingwizmu, Autorka zwraca uwagę na zupełnie nowe uwarunkowania gospodarcze, społeczne i kulturowe, wynikające ze zjawiska globalizacji, które prowadzą co prawda do wielojęzyczności znacznej części społeczeństwa, lecz jednocześnie, a może właśnie przez to, nie pozostają bez wpływu na dydaktykę języków obcych, wymagającą wobec tych zmian, tak w sferze teoriopoznawczej, jak i praktycznej, istotnej korekty.

W drugim z kolei artykule, pt. „Koncepcje kultury a nauczanie i uczenie się języków obcych – zarys teoretyczny”, Krystyna Miłułka zwraca uwagę na panujący w dyskursie naukowym chaos terminologiczny odnoszący się nie

tylko do sposobu definiowania kultury w różnych jej wymiarach, lecz również do różnej jej interpretacji – stosownie do okoliczności i środowisk, w jakich staje się ona przedmiotem opisu bądź treścią podmiotowej aktywności. Autorka poddaje szczegółowej i wieloperspektywicznej analizie różne, często skrajnie odmiennie koncepcje kultury, które są przywoływane na łamach literatury z zakresu dydaktyki języków obcych. Ponadto, uwzględniając kontekst międzykulturowości, prezentuje najbardziej trafne – Jej zdaniem – ujęcia kultury wpisujące się w złożony proces kształcenia obcojęzycznego. Dopełnieniem ustaleń poczynionych na bazie kwerendy teoretycznej jest raport z badań własnych przeprowadzonych na ten temat w roku 2015 wśród studentów II roku studiów pierwszego stopnia filologii germańskiej Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Trzeci artykuł, autorstwa Agnieszki Dryjańskiej, nawiązuje do mało jeszcze rozpoznanych, a szczególnie ważnych – w świetle społeczno-kulturowych przemian ostatnich lat – etycznych aspektów procesu kształtowania i/lub rozwijania kompetencji międzykulturowej, które, zdaniem Autorki, ale i szerokiego grona ekspertów, można i należy uwzględnić na etapie konstruowania programów nauczania i uczenia się języków obcych w warunkach formalnych. Szczególną rolę mogą odegrać w tym procesie „słowa-wartości”, niosące ze sobą – poza dosłownym znaczeniem – również zakodowany ładunek kulturowy. Umiejętność jego odszyfrowania, czemu służyć ma pogłębiona refleksja nad językiem inicjowana stosowną metodyką, kontekstem sytuacyjnym i postawą nauczyciela, jest kluczem otwierającym drzwi nie tylko do innych/obcych kultur, lecz również do kultury rodzimej.

Tekst Hadriana Lankiewicza i Anny Szczepaniak-Kozak, pt. „Polityczna poprawność dyskursu edukacyjnego: nauczyciel języka obcego w przeciwdziałaniu mowie nienawiści”, publikujemy w dobie nasilających się problemów w relacjach wielo- i międzykulturowych, do jakich dochodzi każdego dnia w granicach starego kontynentu. Rozwinięcie terminu „dyskurs” i osadzenie go w politycznym oraz edukacyjnym kontekście pozwoliło Autorom na wnikliwe omówienie zagadnienia „mowa nienawiści”, które, choć dostrzegane i odnotowane w europejskich systemach formalno-prawnych czy w środkach masowego przekazu, nie zostało dotychczas w stopniu zadowalającym wplecione w programy nauczania międzykulturowego, także na etapie kształcenia pedeutologicznego, nie mówiąc już o systemie edukacji powszechnej. Skutkuje to – m.in. w warunkach polskich – powtarzającymi się incydentami językowej patologii o podłożu rasistowskim i ksenofobicznym, które – co jest niedopuszczalne – mają miejsce bardzo często w murach wszelakich placówek oświatowych i odbywają się niejednokrotnie za przyzwoleniem, a nawet z inicjatywy nauczyciela.

W artykule pt. „Kultura w podręcznikach do nauki języków obcych jako czynnik wpływający na rozwój międzykulturowej kompetencji komunikacyjnej”

Anna Jadwiga Piwowarczyk stawia sobie za cel udzielenie odpowiedzi na trzy kluczowe pytania: 1) Czym jest kompetencja międzykulturowa i socjokulturowa? 2) Czy regulacje prawne i europejskie standardy nauczania języków obcych tworzą formalną przesłankę do integracji realiów i elementów kultury nauczanego języka z jego praktyczną nauką? 3) Czy podręczniki do nauki języków obcych zawierają i akcentują typowe elementy i standardy kultury nauczanego języka, czy może treści w nich zawarte przedstawiają kulturę ujednoliconą, zglobalizowaną? Ciekawość własną, ale i Czytelnika, Autorka zaspokaja poprzez wnikliwe studium literatury przedmiotu, opisującej przede wszystkim zagadnienia „kultury” i „kompetencji międzykulturowej”, na drodze analizy prawnych regulacji systemu nauczania języków obcych w szkole wyższej w Polsce, jak również przedkładając raport z badań własnych przeprowadzonych w Studium Języków Obcych Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, a polegających na pośredniej analizie – gdyż metodą ankietowania nauczających tam lektorów – sześciu podręczników wykorzystywanych w pracy ze studentami.

„Uczenie się języków obcych w procesie samodoskonalenia i rozwoju kompetencji twórczych” omawia z kolei Marzena Blachowska-Szmigiel. Autorka uczenie się języka obcego i jego wynik, tj. dwu- lub wielojęzyczność, ujmuje w swoich rozważaniach jako aktywność wspierającą samodoskonalenie i rozwijanie kompetencji twórczych. Do swoich racji przekonuje, charakteryzując twórczość jako przedmiot badań nauk humanistycznych, a następnie omawiając neurobiologiczne oraz psychiczne podstawy samodoskonalenia i rozwoju kompetencji twórczych, powołując się przy tym na wyniki badań empirycznych w tym zakresie. W świetle poczynionych ustaleń uczenie się języka bądź języków obcych i posługiwanie się nim/nimi może służyć samodoskonaleniu i rozwijaniu kompetencji twórczych uczącego się, tym samym może pełnić rolę uświadomionego „narzędzia”, które człowiek może zaangażować do pielęgnacji kondycji własnego mózgu, w tym umyśłu. Autorka podkreśla jednak, że „optymalne wykorzystanie tego narzędzia uwarunkowane jest dynamiką Ego, które w celu kontroli negatywnych uczuć aktywuje mechanizmy obronne hamujące czy też blokujące potencjał jednostki”.

„Językoznawstwo kognitywne a rozwijanie kompetencji międzykulturowej w kontekście umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego w Polsce” to tytuł kolejnego artykułu, w którym Ariadna Strugielska, bazując na wykładni literatury przedmiotu, lecz także odwołując się do przykładu Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, w tym do własnej praktyki nauczycielskiej w tymże, rozpatruje, a następnie próbuje łączyć pojęcia „akademickości” i „międzykulturowości”. O tym, na ile jest to w warunkach polskich możliwe i czy znajduje głębsze uzasadnienie, przekona Czytelnika wnikliwa lektura tego ciekawego tekstu.

Jako ostatni w niniejszym tomie, i równie interesujący, prezentujemy artykuł Joanny Kic-Drgas pt. „Spotkania międzykulturowe z perspektywy organizatora – cienie i blaski”. Jego celem zasadniczym – jak wskazuje Autorka – jest zaprezentowanie trudności oraz szans związanych z organizacją i przeprowadzaniem spotkań międzykulturowych. Pierwsza część artykułu stanowi próbę zdefiniowania „spotkań międzykulturowych” oraz ich roli w kształceniu językowym. Punktem wyjścia do rozważań jest teoretyczny model poznawczy Kraigera, Forda i Salasa (1993), który został osadzony i przeanalizowany w kontekście międzykulturowych spotkań. W drugiej części artykułu dociekania teoretyczne zostają dopełnione ciekawym materiałem empirycznym – analizą wyników ankiety przeprowadzonej wśród 27 organizatorów spotkań międzykulturowych z Polski i z Niemiec reprezentujących różne szczeble edukacyjne. Część ostatnią artykułu stanowią wnioski przedłożone w postaci merytorycznych oraz typowo technicznych wskazówek, które Autorka kieruje do osób zajmujących się organizacją i prowadzeniem wymian/spotkań międzykulturowych.

Liczymy na to, że publikowany tu zbiór artykułów, wysoko ocenionych przez niezależnych recenzentów, znajdzie także Państwa uznanie i że, poza rozbudzeniem zainteresowania, dostarczy odpowiedzi na szereg często bagatelizowanych pytań dotyczących problematyki wielojęzyczności i międzykulturowości – zjawisk nierozzerwalnie przecież powiązanych z nauczaniem i uczeniem się języków obcych. Jednocześnie uprzedzamy, że temat ten nie został jeszcze wyczerpany i będzie przedmiotem dalszych rozważań zamieszczonych w kolejnym tomie *Neofilologa* (47/2).

*Anna Jaroszewska
Maciej Smuk*